

schiedenis van het Edelhert in Nederland gepubliceerd heeft.

Een echt verklarend onderzoek is nog niet eerder uitgevoerd. Toch is dit volgens hem erg belangrijk, aangezien oorzaken en relaties van voor of achteruitgang van het grofwild in het verleden, ons aanwijzingen kunnen geven over het beheer van grofwild in onze tijd.

De bronnen waaruit hij zijn gegevens heeft gekregen zijn oude literatuur en archieven, waaronder rechtbankverslagen. Vooral archieven geven vaak exacte gegevens over het voorkomen van de verschillende soorten in een bepaald gebied.

Uit het onderzoek blijkt een gestage achteruitgang van grofwild vanaf 1580. Deze achteruitgang voltrok zich van west naar oost en van noord naar zuid. Zo vindt men in de negentiende eeuw alleen nog op de Veluwe een bestand van enige betekenis.

Vervolgens besprak de heer Pelzers de afzonderlijke soorten.

Het Edelhert kwam in de Middeleeuwen in het hele land voor. Rond 1800 was het bijna overal verdwenen, behalve op de Veluwe en mogelijk de Utrechtse Heuvelrug. In de 18e eeuw wordt nog een enkel exemplaar gezien in Limburg en in het Rijk van Nijmegen. Daarna komt het Edelhert alleen voor op de Veluwe, alwaar na 1900 de stand verbetert als gevolg van invoer door grootgrondbezitters.

Het Ree vertoont hetzelfde beeld: In de

19e eeuw alleen nog op de Veluwe. In Limburg blijkt uit verslagen dat het ree in aantal is toegenomen. Door "Hollandse" zoölogen wordt dit feit echter niet genoemd. Oorzaak: van 1860 - 1890 werd de streek ten zuiden van de lijn Weert - Venlo volgens "Hollandse" wetenschappers niet tot Nederland gerekend.

De oorzaak van de toename in Limburg moet gezocht worden in het feit dat ook in Limburg de jachtwet veranderde, waardoor er een betere jachtbescherming bereikt werd. Bovendien nam de bebossing hier toe. Verder moet ook als oorzaak gezien worden de toenemende jachtbescherming en bebossing in het aangrenzende Duitsland.

Het Damhart is geen inheemse soort maar werd in 1593 vanuit Engeland in de omgeving van Den Haag ingevoerd. Enkele exemplaren wisten te ontsnappen, doordat boeren de omheiningen vernielden. In de 17e eeuw was het Damhart nagenoeg uit West-Nederland verdwenen. Het langst weet het nog stand te houden in de moderne tijd in de gesloten wilddaan op de Veluwe.

Het Wilde zwijn vertoont hetzelfde beeld als het Edelhert en het Ree. Tussen 1775 - 1800 komen nog wilde zwijnen voor in het Gooi, in Utrecht, op de Veluwe, in het Rijk van Nijmegen en het Land van Montfort en bij Vaals. Het is niet uitgesloten dat ook in de Achterhoek nog wel eens een enkel dier werd gezien. Doordat na verloop van tijd de

jacht op het Wild zwijn door de "hoge heren" niet werd beschermd, o.a. als gevolg van het feit dat in de Franse tijd iedere grondeigenaar een jachttak kon krijgen, bossen verdwenen en in de 19e eeuw dit dier als schadelijk werd, verminderde hun aantal en verdween deze soort bijna geheel. Een enkel exemplaar wordt dan nog gezien op de Veluwe. Zwijnen die dan nog gesig-naleerd werden, waren vaak zwervers uit Duitsland. Dankzij invoer (na 1904) door Prins Hendrik van grote aantallen Wilde zwijnen uit Duitsland, en de bescherming ervan door grootgrondbezitters en het nieuwe jachtbeleid (dat op selectie gericht was), steeg hun aantal enorm.

Rond 1940 was het bestand toegenomen tot ongeveer 1500 stuks op Het Loo.

In delen van Limburg bleef na de Franse tijd, ondanks dat de "Zuidelijke Nederlanden" bij Nederland hoorden, de Franse jachtwetgeving gehandhaafd en werd in andere delen van Limburg (5e Jachtdistrict) een Nederlandse jachtwet ingevoerd. Archiefstukken, waaronder rechtbankverslagen uit die tijd berichten over een strijd hierover met de Nederlandse ambtenarij. Deze onzekere periode duurde ongeveer 15 jaar en was slecht voor de wildstand. De rechtbankverslagen geven helaas geen indruk over de grootte van de populaties uit die tijd.

Een boeiende voordracht, die heel wat discussie op gang bracht.

PERIODIEK OVERLEG

Periodiek overleg, zo nu en dan met elkaar van gedachten wisselen, dat is een goede zaak. Binnen ons Genootschap kennen we ook een periodiek overleg: een paar keer per jaar is er een bijeenkomst met vertegenwoordigers van het bestuur, de redactie, de kringen, de studie- en werkgroepen, en de begeleidingsgroep voor het computerbeheer. Tijdens zo'n bijeenkomst komen allerlei onderwerpen ter sprake. Het is een periodiek overleg tegen de achtergrond van dat wat we gezamenlijk doen of niet doen.

Om een indruk te geven van de onderwerpen die in overleg met elkaar kunnen worden besproken, volgen hier de belangrijkste gesprekspunten van de laatste bijeenkomst:

– **Financiën:** de penningmeester geeft in het kort een toelichting op de fi-

nanciële stand van zaken en benadrukt dat activiteiten waaraan ook kosten zijn verbonden tijdig bekend dienen te zijn (tijdig begroten, nagaan welke bijdragen van derden mogelijk zijn, raming van opbrengsten, enz.).

– **Maandblad:** het Natuurhistorisch Maandblad vergt veel tijd van de redactieleden (zo'n 70 à 80 uur per maand, waarvan 2/3 kan worden toegerekend aan de hoofdredactie)! Leden die willen meewerken zijn van harte welkom! Er bestaat behoefte aan meer korte artikelen, maar het aanbod daarvan valt tegen (schrijven dus!). Getracht wordt om dit jaar een tweetal themanummers te laten verschijnen, een nummer gewijd aan de Zuidlimburgse beken en een plantenstudie-uitgave.

– **Publicaties:** mogelijkheden worden onderzocht om samen met de Geologi-

sche Dienst en de Jan van Eyck Academie een publicatie uit te brengen in het kader van een geplande manifestatie "Berg-Beeld". Daarin zouden diverse natuur- en cultuurhistorische aspecten van een 60-tal locaties in "de beide Limburgen" kunnen worden beschreven.

– **Studiegroepen:** de plantenstudiegroep wil in oktober een "contactdag voor plantenliefhebbers in Limburg" organiseren. De bijeenkomst is gepland in "de Oranjerie" te Roermond. Tegelijkertijd zal dan een themanummer van het Maandblad worden uitgegeven.

– **Computergebruik:** het "Inventar"-programma biedt verschillende mogelijkheden. Johan den Boer verduidelijkt een drietal werkpakketten. Voor het opslaan van gegevens kunnen de studiegroepen één pakket aangeboden krijgen (pakket I).

Aldus in de vorm van een kort verslag een aantal punten die de aandacht vroegen. Natuurlijk komt er in een Periodiek Overleg veel meer naar voren dan in zo'n samenvatting kan worden weergegeven. Zo is tijdens de laatste bijeenkomst uitgebreid gediscussieerd over hoe de uitwisseling van informatie

tussen de deelnemers aan het overleg, maar ook naar alle genootschapsleden toe, kan worden verbeterd. Het is overduidelijk dat zowel het Algemeen Bestuur als de Kring- en Studiegroepbesturen in dit verband een belangrijke taak (moeten) vervullen. Een structureel Periodiek Overleg kan hierbij een goed

middel zijn. En in het verlengde daarvan zult u voortaan via het Maandblad nader worden geïnformeerd.

FREEK VAN WESTREENEN,
Voorzitter NHGL.

OPNIEUW ALBINO EGELS (*ERINACEUS EUROPAEUS*)

W.G. VERGOOSSEN, Hulststraat 20, 6101 MG Echt

Albinisme, het verschijnsel waarbij de pigmentkleurstof in normaliter gekleurde weefsels (bv. de huid) ontbreekt, komt bij Egels zeldzaam voor. Eerder verschenen in dit tijdschrift korte berichten over dergelijke exemplaren te Ohé en Laak (VERGOOSSEN, 1982) en te Linne (HERMANS, 1985).

Verwarring omtrent een albino Egel in de collectie van het Natuurhistorisch Museum Maastricht (NHM), een herontdekt historisch geval én drie recente waarnemingen vormen de aanleiding om een nieuw overzicht te geven.

* ± 1970: een adult ♀ met 4 juvenielen, waarvan één volledig albino, te Ohé en Laak (VERGOOSSEN, 1982).

* 1972, medio september: een adult ♀ met 5 juvenielen, waarvan één volledig albino te Reuver (De Limburger 20/9/1972).

* 1981, 12 oktober: een onvolwassen exemplaar te Ohé en Laak, dat de dag erna overleed en opgenomen is in de collectie van het Natuurhistorisch Museum Maastricht (nr. NHMM 1982156; VERGOOSSEN, 1982).

* 1981, 23 oktober: eveneens een onvolwassen exemplaar te Ohé en Laak: vermoedelijk uit dezelfde worp als het voorgaande dier. Deze albino belandde destijds in een egelasiel en was sindsdien spoorloos (VERGOOSSEN, 1982). Het exemplaar blijkt zich nu onder foutief etiket in de collectie van het museum in Maastricht te bevinden (nr. NHMM 1998431).

* 1983, 28 december: een onvolwassen ♂ te Linne, dat na revalidatie in een egelasiel op 11 juli 1984 in de tuin

van het NHM is vrijgelaten (HERMANS, 1985). Hier werd het in het navolgende voorjaar nog waargenomen (H. PEETERS, in litt).

* 1987: nest met 6 juvenielen, waarvan één volledig albino, bij de Lukaskliniek te Hoensbroek (med. J. Haine).

* 1988, 26 juni: een onvolwassen exemplaar als verkeersslachtoffer te Ohé en Laak (med. J. Verbeek).

* 1988, 22 september: een onvolwassen exemplaar, zwaar aangetast door parasieten en stervende, in het Schutterspark te Brunssum (med. R. Prienen).

Al met al zijn nu acht albino Egels uit Limburg bekend (fig. 1). Berekend naar een totaal van 1487 Egel-waarnemingen uit de periode 1980-1988 (archief Zoogdierwerkgroep Natuurhistorisch Genootschap), komt het albinisme hier dus in minimaal 0,4% van de bekende gevallen voor. Overigens lijkt de overlevingskans van albino Egels in de vrije natuur niet bijster groot. Alle eerder genoemde dieren waren in hun eerste levensjaar en met uitzondering van de asiel-Egel uit Linne zijn in Limburg geen adulte albino's bekend. Waar het na-jaarswaarnemingen betreft (1981, 1983 en 1988), bevonden alle dieren zich in een slechte conditie. Houden wij hiermee rekening bij onze vergelijking (onv. : onv./volw.), dan is het albino-% waarschijnlijk hoger.

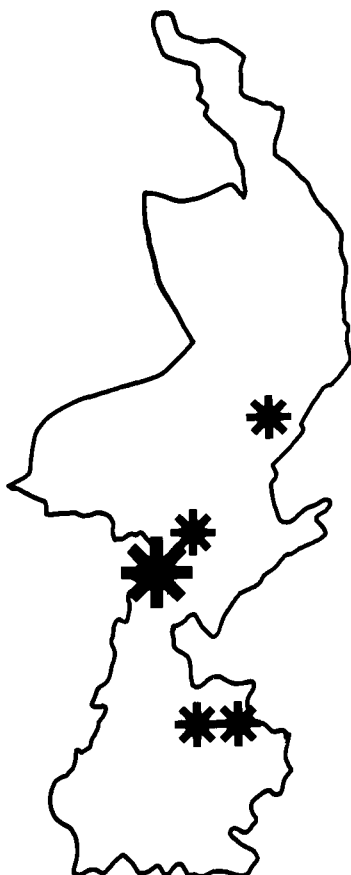
Zonder meer opvallend is het relatief frequente voorkomen van albino's te Ohé en Laak. Liefst de helft van de bekende gevallen vindt hier zijn oorsprong, waarbij de geïsoleerdheid van de populatie ongetwijfeld een doorslaggevende rol speelt. Het ligt dan ook in de lijn der verwachting dat, bij een verdere inkrimping van het leefgebied door de Stevol-ontgrinding, de in-teelt en de kans op albinisme toeneemt.

SUMMARY

A survey is given of all eight finds of albino Hedge-hogs (*Erinaceus europaeus*) in the province of Limburg (NL) since 1970.

LITERATUUR

HERMANS, J.T., 1985. Albino-egel te Linne. *Natuurhist. Maandbl.* 74 (8): 137.
VERGOOSSEN, W.G., 1982. Albino Egels (*Erinaceus europaeus*) te Ohé en Laak. *Natuurhist. Maandbl.* 71 (2): 38.

Figuur 1. Vindplaatsen van albino Egels in Limburg sinds 1970.